

Éy gezen arzıda dileklerde,
Zirvesi {onçada çiçeklerde
Halğ seni Ke'be'de mescide gezir
Tapbışam men sınığ üreklerde

Éy kimsesizlerin kimi
Kessizlerin kesi
Éy nâümidlerin ümidi
Ümidsizlerin besi
Éy çay çemende etir saçan güller üstüne
Éy gözlerin ışılığ
Éy gelbimin sesi

Az bîcehet sözün o{una tuşlayın meni
Zenciri ğırmışam deliyem boşlayın meni

Bu siz bu mizleriz o sizin vérdiğiz huğúğ
Ne algış istirem ne de ki daşlayın meni

Men halğımın min il yéyilen hağğın istirem
Öz nefine danıssam eger daşlayın meni

Huşeng Caferî (d. 1948)

İran Türklüğünün hakkını hukukunu, arzu dileğini, başına gelenleri, ümit ve beklentilerini kaleme alan ve yüksek sesle seslendiren çağdaş şairlerden Huşeng Caferî, İran Türklerinin gözcülüğünü ve sözcülüğünü yapmaktadır.

Yurdakul'un dediği gibi “Şairleri haykırmayan bir millet/ Sevenleri toprak olmuş öksüz çocuk gibidir.”

CAFERÎ, Huşeng (1387/2008), Güneş, İntişarât-ı Pınar, Zencan. (*Caferî 1387/2008*: 8)

CAFERÎ, Huşeng (1388/2010), Ağ Atım, Nikân Kitab, Zencan. (*Caferî 1387/2010*: 44)

AÇIN AĞĞIŞĞALARI¹

Açın ağğışğaları!

Havalar tek üreyim dolğundur,

Ġuruyan dağlara yağmağ dileyir,

Sél olub zalim évin yı{mağa a{ma{ dileyir,

Ildırım tek géce bağrın yara şa{mağ dileyir,

Gün'e ba{mağ dileyir

Açın ağğışğaları!

Mene yo{ !

Ėfes-i ġemde ġenarilere bir rehm éyleyin,

Bir gülün solmasına solmamışam,

Ġelbimin dolmasına dolmamışam,

Ġor{uram tüstü çala² gül {anarı,

Açın ağğışğaları!

Açın ağğışğaları!

Açın ağğışğaları!

Bir görüm ölkem ara³ birleşen éller néce olub?

Küçelerde⁴ yumru{ **tuspuru** bayrağ olan eller néce olub?

Bizim éller néce olub?

Açın ağğışğaları!

Açın ağğışğaları

Bu ne évdir ki ışığlığ yolu yo{dur?

Bilmirem ġiblem hayandır,

Élimin sağ solu yo{dur!

Birini **buğz** tutubdur danışanmır

Biri bir şirdi⁵ düşüb dar ġefes içre, çalışanmır,

¹ Ağğışğa: Pencere, küçük pencere.

² Tüstü çala: Tütsü sara/ tütsü vuru.

³ Ara: İçinde.

⁴ Küçe: Cadde, sokak, meydan.

⁵ Şir: Aslan.

Ana istekli balaynan⁶ barışanmır,
İki torpağ ğarışanmır⁷
Bol boyunla sarışanmır
Açın ağğışğaları!

Açın ağğışğaları!
Éle bil ki ğulağa vay sesi geldi
Analar ğalmış oğulsuz
“Oğul éy vay!” sesi geldi
Déyesen hay sesi geldi
Ya gören ğanlı béşik o{şuru⁸ lay lay sesi geldi
Baı ta{ta, dalı salğın⁹
Baca bağı sesim arğın
Ne gédır ses
Ne gelir hay
Oldu kâl¹⁰ kelmeler úste emegim zay
Vay yasağ dilli élim vay
Vay yasağ dilli élim vay
(Caferî 1387/2008: 13 vd.)

BİR ŐEKİL ÇEKCEM¹¹

“Hava bu ğeder soyuğdur hetta dövlet memurları da yaman úşüyürler.”

-Nikolay Gogol-

Bir éli boranda¹² ğarda çekecem
Bir éli baharda varda çekecem

Bir Őekil çekecem göz gilesine¹³,
Arzılar düzüle silsilesine,

⁶ İstekli balaynan: Sevgili yavrusuyla.

⁷ Azerbaycan'ın bölünmüşlüğü, Kuzey ve Güney Azerbaycan'ın birleşmemesi ifade edilmektedir.

⁸ O{şuru: Benzeri.

⁹ Salğın:

¹⁰ Kâl: Olmamış, olgunlaşmamış, kötü, yetersiz.

¹¹ Bir Őekil çizeceğim, bir resim yapacağım.

¹² Boran: Tipi, fırtına.

¹³ Göz gilesi: Göz bebeği.

Bir bahar salacam ğış çilesine!
Bir lala {onçasın¹⁴ ğarda çekecem.

Bir dağı çekecem duman içinde
Bir ya {şı bitirem yaman içinde
Bir heđđi doğrudam ğüman¹⁵ içinde
Şa {ta¹⁶ da bir ağaç barda çekecem

Bir séli çekecem Sârâ¹⁷ ğoynunda
Bir dili asılı çâra ğoynunda
Bir éli yaradam yâra ğoynunda
Bir dili dilçeksiz¹⁸ darda çekecem

Tikili bir ağız çekecem buma¹⁹,
Bir derin ba {ıř ki, fikire cuma,
Yolluyam şekilin “Téhran”a, “Ğum”a,
Bir élin yo {luğun varda çekecem.

Bir işığ çekecem uzağdan atıb²⁰,
Bir deniz çekecem denize batıb,
Bir éli çekecem min ildi²¹ yatıb,
Varlığın bilmirem harda²² çekecem?

Néyleyim dilsiz bir baş çekenmirem,
Sinemde ürek var, daş çekenmirem,
Élimin gözünde, yaş çekenmirem,
Bu élin mahnısın²³, tar’da çekecem,
Élimi baharda varda çekecem.

(*Caferî 1388/2010: 66 vd.*)

---

¹⁴ ¾onça/gönçe: Gonca.

¹⁵ Ğüman: Ümit.

¹⁶ Şa {ta: Kar, kış.

¹⁷ Sara:

¹⁸ Dilçeksiz: Küçük dili olmayan.

¹⁹ Bum: Tuval.

²⁰ Uzağdan atıb: Uzaktan düşmüş, uzaktan yansımış.

²¹ Min il: Bin yıl.

²² Harda:Nerede.

²³ Mahnı: Türkü.

***

BİLMEDİZ HÉÇ!

“Seherin yolu géceden kéçir.”

-Cebran ^{3/4}elil Cebran-

Géce tâ subh açılıncağ meledim bilmediz héç
Üregin ğanını gözden eledim²⁴ bilmediz héç

Gün çı{an va{ta yığışdıız bir ağac kölgesine
Uyduz evvelde ürekden ğara bayğuş sesine
Oyanan olmadı bir kimse “Ağ At” şeyhesine²⁵
Ne yu{u! Lés léşin üste keledim bilmediz héç
Bollarızdan yapışib silkeledim bilmediz héç

Özge bir élce bilenler, köküzü ğazdırdı
Séçdi emliklerizi ayrı yola azdırdı
Öz dilinde size öz istediğın yazdırdı
Ağladım men üzüze yaş çiledim bilmediz héç
Bollarızdan yapışib silkeledim bilmediz héç

Saralıb soldular sinemde bütün arzılarım
Barmağım doydu, dilim susdu, dile geldi tarım
Bışğırın bir men idim bir de benim yazğılarım
Sizi feryâd éleyib çengeledim bilmediz héç
Bollarızdan yapışib silkeledim bilmediz héç

İndi day kend dağılıb bağ pozulan va{tı oyan!
Gözleyirdim bu min illik yu{udan bekle doyan!
“Zencan” adın bızıl Âzer élinin üste ğoyan
Yu{udaydıız, sizi açdım, beledim bilmediz héç
Bollarızdan yapışib silkeledim bilmediz héç

Ayrı köklerde biten gündün esalet çürüdü

---

²⁴ Elemek: Akıtmak.

²⁵ Şéyhe: Atın çok sert kişnemesi.

İndi satğınlarımız her küçede bir sürüdü
 Dilimiz oldu yasağ ölkeni nisgil bürüdü
 Sûr-i İsrâfil'i min yol piledim bilmediz héç!
 Bollarızdan yapışib silkeledim bilmediz héç
 (Caferî 1387/2010: 90 vd.)

SAVLAN

“Men ço{ isterdim ki, senin héç zaman
 Örtmesin o dilber hüsnünü duman
 Élin zererinden menfeet uman
 Boyansın démişem al ğana, dağlar”
 -Semed Vurğun-

“Dağ Tanrı'ya ya{ındır”
 -Şehriyâr-

Uçur ilhamım o ğuşlar kimi ki, yaz ve'desinde
 Bovzanır mavi göye tâ uca baş bir dağa ğonsun
 Körpe ğartal kimidir, ğâh çekilir gözden itincek
 Eglendir ğâh Savalan eşğine - ağdan- ağa ğonsun
 Her uca dağ ki görürsüz başı ğarla ağarandı
 Ora bil ki Savalan'dı!
 Amma yo{!
 Her uca dağ sesimi alsa da téz ğéyterecekdî
 Sesi ğéytermek heman yél bilecekdî
 A {ı yél yolçudu ğétgin o ki söz sa{layabilmez
 Yél sözü ğapdı ğaçırdar onu kim ha{layabilmez²⁶
 Yél gédergidi pıçillar sözü kôllar ğulağında
 Sözü ğurban éleyer ğırnada²⁷ ğanğal²⁸ ayağında
 Çévirer söz çanağında
 Calayar dağlara her bir sözü min söz töredendi
 Bilmirem sirri nedendi
 Yél gédergidi yéli sa{lamağ olmaz

²⁶ Ha{layabilmez: Yetişemez, ulaşamaz.

²⁷ Bırna: Éşik.

²⁸ Bångal: Deve dikenî.

Yéle bél bağlamağ olmaz

Amma sen éy sözü sinende közerden Savlan'ım
 Éy benim sıdğ ile zerdeşt bécerden Savalan'ım
 Élimin şanlı dağı! Başıva minlerce dolanım
 Eridib él ğemi bir yol seni kökten de talansan
 Sél olub ğanlı denizler kimi dünyaya calansan
 Adı dillerde ğalansan
 Savalan'san! Savalan'san!
 Savalan él ğemini bellidi sa{lar sinesinde
 Sinesi közdü alovdur gizirik insisi vardır nefesinde
 Şairin ğemli sesinde
 Algılan sa{la sen éy él dağı ğemli ğefesinde
 Savalan alsa da her sirri sözü dağlara salmaz
 Göre nâmerd durubdur Savalan'dan ses ucalmaz
 Savalandan tökülen daşları dindir danışallar
 Salsa âşığ nefesin kôllara, kôllar alışallar
 Dede ğorgud sazı çalsa
 Deli Dumrul baş ucaldar
 Beli elbette ki yoldaş başını yoldaş ucaldar
 Sesle âşığ sazı çalsın
 Sesimiz bir de ucalsın
 Oynamag lizgiye dönsün
 Kâs şuşem güzğüye dönsün
 Boy vérek ses sese bahem o{uyag bir de Köroğlu delisinden
 Hecer'in Boç Nebi'sinden
 O ki zalimleri mezlumların üstünde ezerdi
 O ki aslan kimi dağlarda yatıb bağda gezerdi
 O{u âşığ o{u, sen bil o ki Tanrı tanıyıbsan
 Sözüme duz calıyıbsan
 Sümügüm ğoy saza gelsin
 Bülbülüm avaza gelsin
 Yazmışam Éyvaz'a gelsin²⁹
 Güc alağ ğoy delilerden
 Bac alağ ecnebilerden

---

²⁹ Bu mısra "Güneş" adlı kitabında yayımlanan nüshada vardır.

O ki bilmir Nebi kimdir göyun Azer élini mes{ere sansın
 Bir ömürdür ki “Füzûlî”ni, “Nesimî”ni damb indi de dansın
 “Şehriyâr” tek sen ucalt başıvı göy erşe dayansın
 Boy ba{ar kôr ter içinde cumuban ölsün, utansın
 O ki a{sa{dı yubansın
 O ki Türkün dilin eskitmege tesvire salıbdır
 O ki Türkün balasın indi de eşgalçı sambıdır³⁰
 O tufale bilirem fikrini Tağut’dan alıbdır
 O rejimdendi gâlibdır
 Yo{sa Türkün balasından çı{ıb allâme-yi dövran
 Ona dünya baş eyir felsefede, birce ne İran
 Boy déyim Şehriyâr’ımdan
 “Niskil o çerçıye gâlsın ki cevahir nedı, ganmır”
 Fikri allatmadadır {algı, élin hâlına yanmır
 Erimir, ölmür, utanmır
 A{ı ey gârda, dumanda baş ucaldan Savalan’ım
 Ğemi, dünyanı göcaldan Savalan’ım
 Él bilir dağlar ara her uca dağlar başı sensen
 Vér Sehend’e elivi gârdaşvın sirdaşı sensen
 Vérgilen birlik elin bir de Demavend’e onun yoldaşı sensen
 Ondan ayrılma amandı
 Yolumuz çendi dumandı
 Boy igidler size fe{r éleyiben başın ucaltsın
 Boyma gartal dolanan yérlere guzğun eli çatsın

Savalan çenli çağında
 Menim ilhamım olarken
 Könlüm öz sirri sözün sıdğ ile söyler Savalan’a
 Savalan köz gâladar şair olanlar sinesinde
 Orda Zerdüşť gédib Tanrı’dan ilhamın alana
 Egirem baş Savalan’a, egirem baş Savalan’a
 (Caferî 1388/2010: 44 vd.)

NEBİLER BAÇDI MEN BAÇABİLMEDİM

Anam yurdu benim, göz bebegimdi

³⁰ Bu mısra “Güneş” adlı kitabında yayımlanan nüshada vardır.

Yurdumu gözümden atabilmirem
 Birden él havası vurur başıma
 Sızlıram sübhe tek yatabilmirem

Bir yanım kekredir³¹, bir yanım bat bat³²
 Çulğanır boynuma, dolanır ğat ğat
 Deli şeytan déyir milliyetin sat!
 Hele var ğeyretim satabilmirem

Ayrılığ oduna yo {umdu dözüm
 Bir ğuş yu {usuna hesretdi, gözüm
 Daşı deler kéçer keserli sözüm
 Él atıb özgesin dutabilmirem

Yoncada gördüğün, çalağan çalır
 Çalır çengesiyle, didir budalır
 Terlanlar gizlenib, başın daldalır
 Men de ğanad yo {um, uçabilmirem

Éşitdim ğurd özün obaya vurub
 Bölgü dağıdıb, sürünü ğırıb
 İgidler gizlenib, çoban çığırıb
 Ağırdı bu sözü utabilmirem

Éyretim çoşlanıb, bedenim esdi
 Bayğuşa söyleyin, banlama, besdi
 “Bırılan zincirdi, sıman ğefesdi”
 “Sehend”in sözünden tapabilmirem

Bir suya benzerem düşüb çemene
 Sepilib can vérir serve, semene
 İstirem yol tapam deşte, demene
 Dört yanım bağıldı, çı {abeylmirem!

Sesime ses véren olsa ucallam

---

³¹ Kekre: Acı bir ot.

³² Bat bat; Dikenli, yapışkan bir ot.

Hindustan şahından ta{t u tac alam
 Sazı dillendirsem, yéne bac alam
 Ondan ki heğgimi alabilmirem!

Anama démişdim ölen çağında
 Yarpağ tek esmerem yél ğabağında
 Géceci keserem subh ayağında!
 Kim déyir düşmene bataabilmirem!

Sınaram, egilmem élime göre
 ¼arlaram, {arlayan sélime göre
 Başım da kesilse dilime göre
 Lal kimin dayanıb ba{ağabeylmirem

Bir ağı sistirem dünya gederi
 Tevsife getirem nesli beşeri
 Yazam, “Yaranmayıb sizden béteri”
Şenizde söz tabıb yazabilmirem!

“Peştirim”³³ çignimde par par aynadı
 Ğeyretim coşlandı ğanım ğaynadı
 Âşığ çal sazını “Ağ at” oynadı
 Nebiler ğaçdı men ğaçabilmirem!

Ağ atımın çulu milek milekdi
 Ağ atın yérişi dünyada tekdi
 Ağ atım kişnedi, bilin ki “cekdi”
 Ağ atsız arzuma çatabilmirem!

Caferî dağ kimin çulğanıb ğeme
 Balanıb nisgilli sözler sineme
 Sözümü eşiden édir hemheme
 Sözü bundan artığ açabilmirem!

Meni anam doğub merdi merdana

---

³³ Péştir/ beş tir: Beşli tüfek.

Behreman besleyib Azerbaycan'a
 İfti {ar yaradam gözel Zencan'a,
 Ay kimin nurum var saçabilmirem
 (Caferî 1388/2010: 32 vd.)

BAYIDIN DURNALAR BAYIDIN BURDAN

Solğun dodağları ah, aman gezir
 Ölümler gapını ço { yaman gezir
 Büyük bir şairin dağın {eyalı
 Veten çölleri perişan gezir
 -Semed Vurğun-

Dağların başını pıtıra³⁴ alıb
 Bayıdın³⁵ durnalar Ğayıdın burdan
 Şenlikler yurduna Ğem kölge salıb
 Bayıdın durnalar Ğayıdın burdan

Burdaki durnalar susub danışmır
 Durna var durnaya yanıb alışmır³⁶
 Durna var satğındı bize Ğarışmır
 Bayıdın durnalar Ğayıdın burdan

Bulağlar Ğuruyub hesretdi suva³⁷
 Çalılar kôl ba kôl bağlayıb cuva³⁸
 Ne bize heyat var ne size yuva³⁹
 Bayıdın durnalar Ğayıdın burdan

Çalağan⁴⁰ çalıbdı şen bülbüleri
 Kimsene⁴¹ oLumur bizim dilleri

³⁴ Pıtırağ: Bir çeşit dikenli ot.

³⁵ Ğayıdmağ: Dönmek.

³⁶ Alışmağ: Tutuşmak, yanmak.

³⁷ Suva: Suyu.

³⁸ Çalı çırpı ortalığı sarmış, her şeye engel olmaktadır.

³⁹ Bu mısra "Güneş" adlı kitapta şöyledir: "Ne bize yaşayış var ne size yuva"

⁴⁰ Çalağan: Kartal.

⁴¹ Kimsene: Hiç kimse.

Şaḫtalar⁴² soldurur açan gülleri
 Bayıdın durnalar Ğayıdın burdan

Dağlarda durnalar şaḫtadan donur
 Durnalar yurduna Ğecirler⁴³ Ğonur
 Burdaki Ğarıltı⁴⁴ béynimi yonur
 Bayıdın durnalar Ğayıdın burdan

Dumanlar çulğayıb⁴⁵ uca yaylağı
 Sepilib dağlara nifret paylağı
 YaylaĞlar olubdur Ğuzğun oylağı
 Bayıdın durnalar Ğayıdın burdan

Borḫuram dumanda âzasız⁴⁶ yolu
 Görmiye gözleriz sağ ile solu
 Barşıza çıḫa bir mindarça kôlu⁴⁷
 Bayıdın durnalar Ğayıdın buradan

Kim düşür Ğabağa çalağan çalır⁴⁸
 Boğçalır, bodarlır, nefesin alır⁴⁹
 Durnalar sef bağılr sürgünde Ğalır
 Bayıdın durnalar Ğayıdın buradan

(Caferî 1388/2010: 52 vd.)

ANAMIN SESİNDE SEDASINDAYAM

Dolanıb gelmişem Şahbaz kendine
 Uşağığ hâlında havasındayam
 Dırmaşıb çıḫıram bir uca dağa
 İki donğa daşın arasındayam

⁴² Şaḫtalar: Kar, kış, buz.

⁴³ Ğecir: Kuzgun.

⁴⁴ Ğarıltı: Uğultu, gürültü.

⁴⁵ Culğayıb: Sarmış.

⁴⁶ Azmağ: Şaşırmaq.

⁴⁷ Mindarça kôlu: Mundar, pis çalılık; pis fundalık.

⁴⁸ Kim öne geçse, kartal kapıyor.

⁴⁹ Basıp bağılayıp nefesini kesiyor.

Daş üsden ba{ıram daş üreklere
 Şa{tadan saralan gül çiçeklere
 Éle ğerg oluram kéceceklere
 Bilmirem dünyanın harasındayam

Nenemdir seslenir ay od aparmış
 Daşdan én düşersen küregi yanmış
 Déyesen cindi bu, ömrü talanmış
 Anamın sesinde sedasındayam

Bu tayda bülbüller çekilir dara
 O tayda séllerde boğulur Sara
 Bu tayın günleri o taydan ğara
 Bu ğara günlerin çârasındayam

Bu tayda suları bulandırdılar
 O tayda dövranı dolandırdılar
 Hağğı al ğanına bulandırdılar
 Hağ ile batılın davasındayam

Bu tayda atalar alçağlığ sévir
 O tayda analar sinesin döyür
 Béle bir zamanda üregim öyür
 Düşmüşem bir çu{ur çalasındayam

Buzğunlar to{luğdan ğaş gözün atır
 Kehlikler acından çinekdan satır
 Héy hağdır görürem nâhağdan batır
 Mene ba{ ümidler cadasındayam

Nisgiller getirdi dile bülbülü
 Göksünden alışır çile bülbülü
 Yandırdı dönderdi küle bülbülü
 Odlanan bir ğuşun yuvasındayam

Gédirem sesimi ardımcağ salın

Gédirem gédergin, salamat ğalın
 Ardımcağ oynayın o {uyun çalın
 Babek'in ğartallı ğalasındayam
 (Caferî 1388/2010: 57 vd.; 1387/2008: 24 vd.)

A³/₄ŞAMLAR

Éle ki üz tuturam âsmânâ a {şamlar
 Ğezel ğezel yağıram **bikrane** a {şamlar

Gözüm séçende uca dağ döşünde lâleleri
 Ürek ğanı tökülür bîbahane a {şamlar

Çekenmirem gözümü ğırmızı buludlardan
 Şafağ şafağ ba {ıram gülüstane a {şamlar

Semada séyr éleyin durnalar o {ur déyesen
 Çalır ğanadları çeng ü çegâne a {şamlar

Amandı şa {ta , yavaş at ğedem, ağac gül açıb
 Gözetle çalma güle taziyane a {şamlar

İşığ çalanda çemenler döşünde lâlelere
 Ba {anda ağlayıram bîbahane a {şamlar

Uzağda bir ğara ğaşğa atın sesin duydum
 Çekirdi şéyhe gelirdi **buyane** a {şamlar
 (Caferî 1387/2008: 28)

HÉY HÉY

Babek kimi dur ğollarını çırmala héy héy
 Türk Éllerini yığmağa tongal ğala héy héy

Baş bölgü bölenler sizi yaddan çı {ardıblar
 Heğ almalıdır dur yapışag ğol ğola héy héy

Ğem div kimi dñnyanı dutub ovcuna sı{dı
Bas barmağı sinsın boğazın parçala héy héy

Ay nesl-i Nesimî size susmağ ki yaraşmaz
Türkoğlu démez a{! Derisin soysalar héy héy
(*Caferî 1387/2008: 30*)

SEHEND'İM TEK BAŞI TUFANLI BABEK

“Azadlığ istesen, yalnız, başından um, gólundan um;
Ümidin kes zeferden, ğeyriden imdâd lâzımsa.
Bir elde ğanlı tari{in, bir elde al ğanın göster
Haçan, her yerde ki, azadlığın isnad lazımsa!”

-*Namığ Kemal*-

Görüm zülmün évi kökden talansın
Tökülsün lész lész üstünden ğalansın
Kökünden az ğalır dağ yırğalansın
Ne cingilti salıbsan şanlı Babek
“Sehen”im tek başı tufanlı Babek

Seni azâdeler, dilden séverdi
Bütün Babek déyib düşman döyerdi
Bolundan elli milyon gól göyerdi
Gözün açüz gözü al ğanlı Babek
“Sehen”im tek başı tufanlı Babek

“Dede ßorgud” déyer sazlar télinde
“Koroğlu” seslener Çenlibél’inde
Geler bir gün dile Türkler dilinde
Déyer her yerde her İranlı Babek
“Sehen”im tek başı tufanlı Babek

Senin eşğinde bayrağlar asıllar
Bitibler öz kökünde bu nesiller
Alanda, “Mu’tesimler” gól kesiller
“Sehen”im tek başı tufanlı Babek
Ne cingilti salıbsan şanlı Babek

(Caferî 1388/2010: 82 vd.)

AG ATIN ŞEHESİ GELDİ SEREDEN SİZ BİLDİZ?

Eglenib ba{dı güneş péncereden siz bildiz?
Canlaşib uçdula®, guşlar gebeden siz bildiz?

Bir güzel ğız saçın açmışdı bulağ üste huri
Ay dayanmışdı bağırdı bereden siz bildiz?

Sara nisgilli golun boynuna salmışdı sélin
Geldi bir néy sesi sızğın dereden siz bildiz?

Çaldılar ça{mağı Çengiz kimi héy çengeleyib
Séçdiler ağıları bir bir gereden siz bildiz?

Baralar ğaldılar, iller byu elsiz, ğalsız
Saldılar ağıları day kebkebeden siz bildiz?

Soldu dustağdaki ulduzların ay sanlı gözü
Düşdü ço{ kimseneler hemhemedden siz bildiz?

Kehlige, ğarlamağ örgetdile® ğağğıllamadı
Bir ömür incidi kehlik féreden siz bildiz?

Yu{u istirdi gözümnden ala gördüklerimi
Ağ atın Şehesi geldi sereden siz bildiz?

(Caferî 1388/2010: 84 vd.)

ANAMIN LAYLASI YADIMA DÜŞÜR

“Aile ocağında, meni istesen
Elinde doğranan o laleni at
Onun güzel itri per per olmasın
Belbimi ğan édir, gözlerimi mat”

-Henri Durneya-

Gülmeyin ağlasam uşag olmuşam
 Anamın laylası yadıma düşür
 “Şir Eli Derbenî” “Balacığ” yurdu
 “Bavurlar Balası” yadıma düşür

Buğdalar saralıb biçilen günler
 Yatağda govurtmac içilen günler
 Gözeler gözümde seçilen günler
 Bir zalım balası yadıma düşür

“¼urcahan” dağının “Uzun Yoğguşu”
 “Bazı Kendi” çayında çıp çıppi guşu
 “¼endeğli” gölünün dolusu boşu
 Yaşıl baş sonası yadıma düşür

“Seberrin” dedigi ğaramazarlar⁵⁰
 “Ağ Düz”de ğurulan “Cüme Bazar”da
 “Şâdne” pileyen merdum azarlar
 “¼anış”ın adası yadıma düşür

Arandan yaylağa méyve gelmesi
 “Ağbircek ¾ala”nın erik bölmesi
 Nenemin göz altı ba{ıb gülmesi
 Nağışlı kâsası yadıma düşür

Ora ba{ gör hara çekilir {eyal
 Sürü tek dağ daşa sepilir {eyal
 Hâlımı havamı ne bilir {eyal
 “Ağbulag” caddası yadıma düşür
 (Caferî 1388/2010: 86 vd.)

BİR DOĞRU ÇİÇEK GÜMANDA SENSİZ ĞALDI (Gazel)

Bır{ çille ürek boranda sensiz ğaldı

---

⁵⁰ Ğaramazar: Latife.

βış şa {tada, yaz dumanda sensiz ğaldı

Sen ğétdin oyanda öz başın daldaladın

Bir çılğın ürek bu yanda sensiz ğaldı

Men ğüzgü ğörende söyledim sen gelecen

Sen gelmedin o yalan da sensiz ğaldı

Ruhum meni menden aldı üz ğoydu çöle

Day bilmedim héç hayanda sensiz ğaldı

Biz âye o {undu boca bur'an' sızlaşdıĝ

Sen ğehr éledin bur'an da sensiz ğaldı

Ĝül {onça çağında açmamış solmuşdu

Bir doğru çiçek ğüm anda sensiz ğaldı

(Caferî 1388/2010: 94; 1387/2008: 1)

ÉŞĜ İMİŞ SÜRGÜN SALAN İL VE TEBARIMDAN MENİ (Gazel)

Sızlayan bir saz kimi ğor { ah zârımdan benim

Çalma nisgil daĝlasın bu ğemli tarımdan benim

Od tutub yanmaĝdayam zahid behişti néylirem

Sen {oşun gelmir yanan kéçme kenarımdan benim

Bir ömr allanmışam boş yérde boş boş sözlere

El çekin ğan sormayın ğansız damarımdan benim

Ruhumu cismimden aldı saldı sergerdanlıĝa

Éřĝ imiş sürgün salan il ve tebarımdan benim

Bîvefâ dilber ki ço {, ço {, ço {, ço {, ondan incigem

Men ğédende öpmesin seng-i mezarımdan benim

Sen ki ağzında, ilan dilde **keduret** beslisen

Hardan ilham istisen, řér ü şuârımdan benim

Bilmedin, héç men kimem, kimle yaşırsan ağlama

Göz yaşın **eskitmesin şan ve vıgarımdan benim**

(*Caferî 1388/2010: 95; 1387/2008: 2*)

TÉZ GEL (Gazel)

Gene keder tozuna culğalanmışam téz gel

Amandı nisgil elinden talanmışam téz gel

Yaşıl yaşıl pozulubgül çiçeklerim soldu

¾ezel {ezel ezilib ov {alanmışam téz gel

Ğezel ğezel yazılanlar varağ varağ pozulur

Ezalı bir ğezel üste calanmışamm téz gel

Saman kimi saralan arzılar déşir döşümü

Dilim dilim bölünüb parçalanmışam téz gel

Göze göze gözümün yaşından ğerg oluram

Deniz deniz doluban çal {alanmışam téz gel

Budarlayıb çalağan, ağ göyerçinin sinesin

Bızıl ğızıl ğan olub la {talanmışam téz gel

O ğedr gözlerime ve' de vérmışem gelecek

Gözümden ayna görüb yaycalanmışam téz gel

¾ülase sözlerim ağzımda ağrıyan günden

Söz olmuşam, sözün üste ğalanmışam téz gel

(*Caferî 1387/2008: 3*)

YA¾ILMIŞAM (Gazel)

Ya {ılmmışam üregın la {ta la {ta ğanlarına

Süzülmüşem yazığ ömrün öten zamanlarına

Barışmışam bulağın çaylara a{an suyuna
Boşulmuşam denizinşeyheli tıfanlarına

Ban ağılıram baba min ğan ürekle işlediği
Uçub batıb dağılan ğemli **dudmanlarına**

Dolaşmışam uca dağlar döşünde bir celeye
Tutulmuşam gene kehlik kimi cevanlarına

Bir azca göyde mene yol açın ay ulduzlar
Nehayetin gédirem sonsuz asmanlarına

Belemle dilleşirem, dilleşir gelem menle
Belem goşur meni de ölke gehremanlarına

Varağ varag meni payla bu şe'rnâb kimi
Düşer adım yéni şairlerin divanlarına
(*Caferî 1387/2008: 4*)

DERDİM ÉL DİRDİDİ

Çekilib gözüme çenli bir perde
Gözlerim **atuşge** kiprigim nérde
Düşmüşem bir dene olmuyan derde
Derdim él derdidi éline ğurban

Arzılar köksümde, sân véren kimi
Ĝurğuşum yarası ğan véren kimi
Bir hâla düşürem can véren kimi
Umudsuz Sara'yam séline ğurban

Mahnı tek simlere calanır sözüm
Bir yaşıl ba{ışla başlanır gözüm
Sim degil danışan özümem özüm
Tarçı çal tarıvi eline ğurban

Dindirme calannam ğem çanağıyam

El vürmu sularam göl sayağıyam
 Çile bülbülyem dem gonağıyam
 Dile gel bülbülüm diline ğurban

Menligim itirib meni de mende
 Bir gün tapılam sévgilim sende
 Ğara saçlarına ağ den düşende
 Télini yan dara téline ğurban
 (Caferî 1387/2008: 31)

HAĞGIMIZI

Buza yazmışdı ğız oğlanlı bizim hağğımızı
 Eridir bir béyni ğanlı bizim hağğımızı

Paylayır yaz yéli tek kôllara yarpağlarımı
 Dili, ağzı, Ğur'anlı bizim hağğımızı

Gördüğün utdu, Demavend ğımılınmadı héç
 Yéne utmaz dédi İrani, bizim hağğımızı

Niye göylerde buludan el atıb almırsan
 Savalan ay başı tufanlı bizim hağğımızı

Tutuban nişgil elinden dédi {ermenlere ba{
 Sovurur gör néce sehmanlı bizim hağğımızı

El atıb indi ğelemden ğezel istir defter
 Orda ki dandıla(r) divanlı bizim hağğımızı

Ğoymayın barmağı hesret ğala bal bardağına
 Ya{mayın kôllara şan şanlı bizim hağğımızı

Ğéce bir palçığa batmış küçeden ses geldi
 Kôrladın ay keder imanlı bizim hağğımızı

Kette bir hisli dam altda boyu enberçe gadın
 Éle söylürdü yarım canlı bizim hağgımızı...
 (Caferî 1387/2008: 32)

DAĞLAR

Arandan küsmüşem gelmişem sende
 Özümü çulğayam dumana dağlar
 Dırmaşam buludlar döşü ile gédem
 Yağış tek sepilem ummana dağlar

Gelmişem benövşe gülü ile bitem
 Sine dağ lala ile baş başa çitem
 Ağ dona bürünem ağ donda item
 Doğrudan gatanam gümana dağlar

Bir gün de yaşamağ çetindi sensiz
 Kehligim gözesi feresiz, densiz
 Pırlayıb géderem galarsız mensiz
 Uçaram göz açıb yumana dağlar

Gözümüz açığdır dilimiz bağılı
 Özüm buralıyam, ruh Garabağılı
 Yuvamı dağıdır bir dili yağlı
 Sen benim fikrime cumana dağlar
 (Caferî 1387/2008: 33)

DÖRTLÜKLER

Keremler ay Keremler ay Keremler
 Olub day burda Esli, muhteremler
 Gelin buradan gédek bir ayrı kende
 Bizim dilde danışmır bu heremler

***

Sara'am tek arzılar gerğ oldu sélde
 Ğır At guylandı ğaldı Çenlibel'de
 Here kâş bir "ağ at" {elğ éyleyeydi

Ağ atlar kişneşeydi Âzer Élde

***

Dilim yalgız dilim yalgızdı ay gız

Oğul şirin veli bal gızdı ay gız

Amandır yelik ol Türkün dilinden

O ki eslin danar kâl gıdı ay gız

***

Yéne hesret galasın gemler aldı

Yanağlar güsseden soldu saraldı

Felekle döz be döz düşdük döyüşdük

Nesimî nesline dünya daraldı

***

Bizim Türkün dili gülden zerifdir

Bütün diller dal olsa bu elifdir

Edebde, émlide, her bi hünerde

Siz Allah Türklere kimler herifdir

***

Bizim kentden Keremler kéçdi gétdi

Here bir Esli götürdü seçdi gétdi

Mehebbet {örmesin} goydum yol üste

Gelen bir gortum ondan içdi gétdi

(Caferî 1387/2008: 42 vd.)

HEĞ SÖZ

Haylanır kimse ki istir yaşıl olsun vetenim

Sarı döz bülbülüm öldü yasa batdı çemenim

Zâr zâr ağlayıban bir béle ağlatma meni

Bu bağın bağbanı vardır ne senindir ne benim

Men gerek ağlayam öz hâlıma her dem görürem

Ğuylanır torpağa bir bir düşünüb dil bilenim

Men de bu güller ara bir néçe gün galmalıyam

Növbetim geldi gedem bir özümem bir kefenim

¾ermeñ h¼mmeñmeñ od tutub odlanmadadı
 Y¼le sovruldu samanım s¼le dartıldı denim

Taplanır heğ s¼z¼n¼st¼nde kim istir danışa
 Hollalanmış g¼neř olsam da ezildi bedenim
 (Caferi 1387/2008: 45)

SENLEN (Gazel)

Men ¼yle⁵¹ sen'em, sen men, bu can doludur senlen
 Başdan başa başdığca, insan doludur senlen

Sen s¼rede başlandın, her ¼ye(t) de daşlandın
 ¼y n¼r-i semavatı, Ğur'an doludur senlen

Sen istemese idin ki, men şe're calanmazdım
 Mendem ğezel istirsen, divan doludur senlen

En ağca buludlardan, d¼nyanı ieklendir
 G¼z g¼rmedigin g¼rs¼n, her yan doludur senlen

Her g¼l ki etir sadı, sen terledin¼st¼nde
 Bal bardağı tek k¼nl¼m, şan şan doldur senlen

Men bir gee şelvetde, erfani s¼k¼b t¼kd¼m
 Min bir g¼z aıb g¼rd¼m, erfani doludur senlen

"S" s¼redim, "b" Bismil, "h" hemd, "elif" errahim
 "N" nur-i m¼ře'eşdi, Subhan doludur senlen

G¼l g¼y g¼leřinden bu vuręunlar işığlansın
 Ağın seher aşamdan, d¼n d¼n doludur senlen

ek¼st¼me bir perde, g¼y ¼ybimi gizlesin

---

⁵¹ ¼yle: Aynen, ¼ylece.

Sen rehvide ummansan, umman doludur senlen

Menlik meni boğmuşdur, ses geldi uzağdan
 Üz torpağa göy şair, Zengan doludur senlen
 (Caferî 1387/2008: 66)

NE SIZLAYIRSAN (Gazel)

Ne sızlayırsan ürek sızlayan kimi anasız
 Menimle yoldaş olan gündən olmadın ğadasız
 Gel ağlayağ dolanağ ağlayan bulağ larılan
 Bu ölkelerde görek hansı sinedir yarasız

Ne iz ğalıbdı ne bir yolçular yolundan eser
 Haraylayın bu gédenler hara gédir caddasız

Hara bulub aparırsan, dayan dayan beri bağ
 Bulub aparma, ürek sinede ğalır parasız

Ağızlığın alıb ağzın, ğurutdu Arpaçay'ın
 Olar ki ğoydula(r), min ağ an çobanların Sara'sız

Soruşma saz teli tek, zil ve bemde gündü kéçir
 Ne bir gécem olub aydın, ne bir gözüm ğarasız
 (Caferî 1387/2008: 68)

????!!!!

????????????????????

Gédirem dağlara cingilti salma
 Daşların ğopardam başına çalam
 Gédirem dağların sinenin söküm
 Dağlardan yaşayış hağğımı alam

Gédirem çağ nadamotay-butayı
 Seslenem Babek'i gele Oğtay'ı
 Dayan ağmagılan ay Araz Çayı

Men Samed'in ğanın alan ğartalam

Bir ğelem vér mene Samedler tekin
 Ğoluna ğol vérem ulu Babek'in
 Men ğarğa déyilem menden el çekin
 Ğartalam ğedirem zirvede ğalam
 (Caferî 1387/2008: 75)

DÜBÉYTI

Ürekde arzılarım yandı söndü köz dolusu
 Dilim dilim üregim parçalandı göz dolusu
 Dilimi, dilçegimin üste bağlayanlara, dé
 Ki {algım öz ba {ışımından söz aldı söz dolusu

***

Ürek ki dolmasa sözden calanmaz
 Ğudurğun deryalar tek çipçalanmaz
 Güneşsiz, ölkede söz baydasından
 Bütün söz sorsa dünya faydalanmaz
 (Caferî 1387/2008: 76)

BU FE³RDİR MENE TÜRKÜ ÉLİMDİ, TÜRKÜ DİLİMDİ

Mene heğaretilen ba {mayın, ğezelkânyam
 Varağ varağ dağılan élde, şér divanyam

Menim viğarımı gét, “Çille{ane”den {eber al
 “E{i Ferec” kimiyem, men de eşğ sultanıyam

Yaşıl çemende biten, sine daĝlı bir lalayam
 “Füzûlí” neĝmesiyem men, “Nesimî”nin ğanıyam

Olar ki âşıĝ dil {estedir, tanıla® mı
 Bu ölkede ölen âşıĝların, çı {an canıyam

Arı kimi dolanın güller üste, bâr getirin
Anam dili şiredir, men o şirenin şâniyam

Bu fe{rdir mene Türkü élimdi, Türkü dilimdi
Menim besimdi feġet, “Sührevérdi”yi taniyam

Bir haġġı batmış élin sine daġlı şairiyem
Ėzelçi “Caferi”yem, ölkemin adı sâniyam
(*Caferi 1388/2010: 101*)

GELECEK ESİRDE ULDUZLARI BATĖINLARA BA^{3/4}

Ne istisiz, ay heġġi dananlar a{ı bizden
Heġ söyleyirik dârâ çekirsiz dilimizden
Başġuşlara yardım yaradan ġarġa sufatlar!
Éşġi, inamı, Allah’ı aldız elimizden

O yatanlar ġara zülmetde yatıb dindirme
Varlıġın arpaya, buġdaya satıb dindirme
Dursa da seçmeyecek gözleri aġdan ġaranı
O başından yaşayış firkin atıb dindirme

Ba{ışım! Bir derin ol servete vurġunlara ba{
Gelecek esirde ulduzları batġınlara ba{
Sen ki él ġayġısı çekdin seni él sa{layacaġ
Onda gel zir zibil altında ki satġınlara ba{
(*Caferi 1388/2010: 103*)

AĞ ATIM

Aġ atım, ġol ġanatım,
At ġedemin yortma yéri!⁵²
Aş tepelerden
Sıldırım tek serelerden
Sél sinmiş derelerden
Bu ne tufandı ġözel kehligimi istir ayırsın ferelerden⁵³

⁵² Yortma yérimek: Hızlı koşmak.

Ĝeyretim çoşa gelir ĝemli {eberden
Ağ atım ĝor{ma {eterden!

Ağ atım, ĝol ĝanatım,
Şeyhe çek, ĝoy sesive
Belke yatanlar da oyansın
Yatmağın ve{tı dégil dursun utansın
Yatanın ömrü talansın
Taza ne'lin var atım
Çal bu dağın sinesine, ĝoy paralansın
Çal dağın sinesi batsın, yaralansın
Daşı daşdan, aralansın

Ağ atım, ĝol ĝanatım,
Daş ĝayadan aşma çetindi
Ĝabağ üz yo{uşadı, ĝaşma çetindi
Dağa dırmaşma çetindi
Daşa, sov{aşma⁵⁴ çetindi
Ba{ma yolları çetindi, oranın héybeti yo{dur
Ağ atım himmet éyle!
Ĝeyreti yo{dur
Hele üz yoğguşlar ço{du ĝabağda
Aşmağ olmaz bu ayağda
Ağ atım, ĝol ĝanatım
Besdi ayağ sa{lama, gün batdı ĝaraldı
Gün kéçib dağ dalına rengi saraldı
Dağın üstün duman aldı
Ağ atım, bes bu ne hâldi?
Bura yargandı⁵⁵ atım durma amandı...

Ağ atım, ĝol ĝanatım
At ĝedem aydınlığa sarı
Hürküşen⁵⁶ ovlarılan çı{sere yalları⁵⁷ yu{arı

⁵³ Fere: Keklik yavrusu.

⁵⁴ So{aşma: Tırmanma.

⁵⁵ Yargan/yarğan: Uçurum.

⁵⁶ Hürküşmek: Ürmek.

⁵⁷ Sere yalları: Baş gedikleri, yüksek gedikleri.

Ğar ğalan dağlara sal bir nefesin
 Ğoy erisin buz kimi ignindeki ğarı
 Sularını ar{lara sal belke suvarsınĞuru ğalmış mumaları
 Ğoy byk glde zşsnle(r) yaşıl baş sonaları
 Ağ atım
 Ceht le barı
 Seni Tarı!

Ağ atım, ğol ğanatım
 Tebimin deryası coşğundu
 Yl esdir lepelensin
 Ğoy alım se{relere dalđamı, dalđam sepelensin
 Ğoy yağış tek ğoruyan
 Dağların stnde elensin
 Herze otları aparsın
 Gl  bulbul yiyelensin

Ağ atım, ğol ğanatım
 At ğedemin ğala-yı Babek'den aşağ
 Ğara gnlen savaşağ
 At glnden ses atıb, Babek'in hlın soruşağ
 Yne tufanda coşağ
 Deryalar tek ğovuşağ
 Ğovuřuđdan⁵⁸ sovuşağ

Ağ atım, ğol ğanatım
 şyhe ek ğoy sesive
 Hecer'ini terkine eksin Nebi gelsin
 Ğoy Kroğlu atını dağlara salsın
 şidib şyheni gelsin
 Elde kesgin ğılıcıyla
 Boyasın ğana Kel Hemze'ni, gelsin

Ğoy Kerem sazını salsın dyne, llere dşsn
 Hay sesi llere dşsn

---

⁵⁸ Ğovuşuğ: ayaların, derelerin birbirine karıştığı yer.

Dégilen ğemli Kerem istir eger Eslini, gelsin
 Düşmenin belke kesek neslini, gelsin
 Ğoy bu dağlarda böyük hel hele düşsün
 Dağlara velvele düşsün!

Ağ atım, ğol ğanatım
 Mene bir ğalğı babamdan, buvérendildi, bunu çignime sallam
 Ğaradağ başını allam
 Ora bir velvele sallam
 Ağ atım durma, yubansan, dalı ğallam

Ağ atım, ğol ğanatım
 Biz eger ğala-yı simirğudan aşığ bize azdı
 Ba{ma yollar nâtarazdı
 Ba{ma bu ğarlı Demavend, bu Ğafğaz bu her azdı (harazdı)
 Ba{ma dağda hava dutğundu, ayazdı
 Ba{ma bu ğışdı bu yazdı

Ağ atım at ğedemin derya dayazdı
 Deryanı kéçsen eger şeh-I niyazdı
 Orda her ğan ki töküldü yere, azadlığı yazı
 Beşer azadlığa bazdı!

Ağ atım, ğol ğanatım
 Orda dölberçin otu dört per açıbdı
 Orda dillenmege dil taze şirin diller açıbdı
 Orda bağlarda bütün güller açıbdı
 Ağ atım,
 At ğedem
 Aydınlığa sarı!
 (Caferî 1387/2010: 1 vd.)

AĞBULAĞ

“Uçur ağaclardan ğuş yuvaları
 Ağlayır ğuşların boş yuvaları”

-Nüsret Kesemenli-

Ağbulağ, ağla bulağ!
 Goy suyun a{sın göle sarı
 Köç édib gétدی cavanlar
 Suvaran yo{ momaları
 Çekile geddi yu{arı
 Galanın yo{du çı{arı
 Gocalıblar gicalıblar
 Odu day ktte galıblar

Ağbulağ, ağla bulağ!
 Belke ağaclar cana gelsin
 Gara çekkirteni dindir, sazi çalsın
 Suyun üstünde
 Zülük⁵⁹ oynağa gelsin
 Gözeller gaynağa gelsin
 Belke gan yanğağa gelsin
 Gara çekkirte de müddetdi ki gem tarı çalmır
 O da day h"al {eber almır

Ağbulağ, ağla bulağ!
 Sütlügenler⁶⁰ de bizim tek süte hesret galacağdır
 Ağ yél esdikce
 Ağaclar saralıb gâdmaların⁶¹
 Day guruyub yarpağılan tara çalacağdır
 Onda day kim galacağdır?
 Kim ağızlıg açacağdır?
 Bağa kim su salacağdır?
 Görürem oyncalear etrafın bütün
 Mur ü mele{di,
 Ağbulağ gaynamağın va{tı
 Ne va{dı?

Ağbulağ, ağla bulağ!
 Ba{çada güller saralıbdır

⁵⁹ Zülük: Su üzerinde gezen bir böcek.

⁶⁰ Sütlügen: Bir çeşit sütlü ot.

⁶¹ Gâdma: Çiçekli acı bir ot.

Bağban **beski** su fikrinde ğalıbdır
 Ğocalıbdır
 ¾ezel etrafı alıbdır
 Bizi pis derde salıbdır
 Şiŕehy ömrümüzü daŕa çalıbdır
 Odu day ömr azalıbdır
 Görürem yoncaları léylek ulağlar otarıbdır
 Yoncadan gül ğutarıbdır

Ağbulağ, ağla bulağ!
 Ğoy ŕeşeler başın ucaltsın
 Herze otlar yére batsın
 Memel⁶² istir atı satsın
 Yérine bir ula ŕ alsın!
 A ŕı burda niye ğalsın?
 Ne umid ile dayansın üzünü kül kôsa çalsın
 Ne memmer ile dolansın?
 Niye ğalsın?
 Ket ŕudanı görüsen kette üzün bağladı ğétđi
 Kendlinin var yo ŕun aldı **sibilin** ya ŕladı ğétđi

Ağbulağ, ağla bulağ!
 Ğem yéne **odanı** ğatıbdı
 Méşe sultan da bizim ba ŕçaya bir cemdek atıbdır
 Köşede ac ğalan itler bütün etrafda yatıbdır
 Dişleri ğana batıbdır
 Éle fırsatdı çatıbdır
 Hele ğurdlar da iyinden⁶³ bilecekdir
 Ğanın onlar tókecekdir

Ağbulağ, ağla bulağ!
 Sen eger ğaynaysan biz de sazallığ
 Yığışıb yéksere etrafını allığ
 Ğuruyan déşte su sallığ
 Sen eger ğaynamasan

---

⁶² Memel: Muhammet.

⁶³ İy: Koku. İyinden: Kokusundan.

Biz de suzallıg
 Biz de day onda gicellik
 Su {eyahyla gocallıg
 Ağbulağ bes bun e hâlet diğalıbsan?
 Ağbulağ bes bun ne vehşetdi salıbsan?

Ağbulağ, ağla bulağ!
 Sende güzel {atireler var
 Sende bir {an balasından sorağım var
 Sende bir güsseli gemli gonağım var
 Sende bir çal papağım var
 Sende sınımaz dayağım var
 Sende bir “Caferî” tek şé’ride şair sayağım var
 Ona hürmet édenin göglü şâd olsun
 O da ğurbetdedi ondan da yâd olsun
 Ağbulağ, ağla bulağ!
 (Caferî 1387/2010: 8 vd.)

ĞUMRU DÖŞÜNDE GİZLEDİB ÖZ ĞEM TERANESİN

“Ğanlı bir baltanı işıglandırır, ocağdaki üç serv ağacı”

-Nazım Hikmet-

Ğış geldi şa {ta aldı ele tazyânesin
 Güller saraldı tökdü bütün berg u danesin

Dağlar dumandı göz gözü görmür gezir sona
 Öz dimdiğiyle işlediği aşyanesin

Bülbül öz âdet étdiği gülzârı a {tarır
 Ne güllerin üzün görür ne nişânesin

“Ğarğa” gonub ağac başına söhbet éyleyir
 Ğumru döşünde gizledib öz gem teranesin

Bir deste ğarğaya ğoşulub endelibler
 Alğışlamır adam ğara gelmiş zemanesin

Ėelbim dolubdu saği sen Allah şerab v r
Mutrib de sazlasın y ne eng u eg nesin

Bir  lkede ki millete azadlığ olmasın
N ylir adam o  lkede Ėarun şeanesin

Al başımı diz  st ne z lf n t k  st me
Ėoy g z g ze d yim s z m n  rif nesin

 řđ  lemi o z lf  p rişane benzeyir
Her kim sedağet ile g tmedi, sındırdı şanesin

şairdi “Caferi” de b t n ehl-i dil kimi
 oş z vĖler s vir Ėezelin  şiganesin
(*Caferi 1387/2010: 68 vd.*)

DERİSİN SOYDULAR G Z BA ADI, DİLİ A  D MEDİ

“Muşannes bir adam, bir “yay-o{“ tapdı; onu satıb “vesme kirşen” aldı. O yazığ bundan artığ ne  debilermiş?! Ondan ya şı  z ne layığ ne alabilermiş!”

-Fih  M fih-Mevlevi-

Bir gece asdılar aslanları, dan ĖiřĖirdi⁶⁴
ĖurĖuřumlar sinesinde g l aan ĖiřĖirdi

Zalılar sordular d rt d vreden endişelerin
Ėed   gamet y re d şd kce azan ĖiřĖirdi

Ėızların n lesi Ėovzandı buludlar d ş ne
Havalar řaĖĖıdı g rd m Savalan ĖiřĖirdi

Ėaralıđlarda Ėaranlıđ t rede bayĖuřlar
apdılar  yeler  st nde Ėur’an ĖiřĖirdi

---

⁶⁴ Dan ĖiřĖirdi: Tan haykırdı.

Birinin gış tayasın damda gamışlar sökdü
 Bir arıg to{lu acından pacadan gışgırdı

Géce bir va{t béle sunculdutikânlar döşüne
 Vay déyirken dodağın yumdu tikân gışgırdı

Her géce her yéni bir Babek'e neşter degdi
 At gölünde gara gışga ucadan gışgırdı

Dağların şehesi az galdı yéri şağgalasın
 Gulağım batdı dédim yér göylen gışgırdı

Sazı sındırdılar al mahnıların goynunda
 Her sazın tozlu télinde min ozan gışgırdı

Derisin soydula(r) göz ba{dı, dili a{ démedi
 Soyulan güldü o bir lahza soyan gışgırdı

İstedim şé'ri aruz ile yazam bir kelme
 Gıyl ü gal saldı yapışdı hécadan gışgırdı
 (Caferî 1387/2010: 76 vd.)

ÉL ĞAYĞISI BOYNU DADI, ĞANDAL AYAĞINDA

“Géden torpağları ğaytarmağ üçün
 Savaşabilmedik, sulha öyündük
 Babamız ğurd idi, ancağ biz bugün
 Ellerden ot yiyen, ğuzuya döndük!”
 -Be{tiyar Vahabzâde-

Nisgil yol açıb ğaynadı kendin bulağında
 Hesret **mumalar** ğaldı suya, çay ğırağında

¾alg içre ğaranlıg géce, aydın gelecekler
 Şénlik adına payladılar, ğem çanağında

Göylerde işig paylayan ulduzların üstün

Çişginli⁶⁵ bulud çulğaladı şal sayağında

Bu kend uşağından birinin çingiri çı {mır
Donguz⁶⁶ holalır méyveleri alma bağında

Ço {dandı bizi ayrı kök üste bitiribler
Ba { bir **erebin engine** zengan pıçağında

Çardağ yı {ılır bostana sensiz yél esende
Bir zerrece güc ğalmayıb éller dayağında

Şirler sı {ılıb pincağa dustağlar içinde
Él ğayğısı⁶⁷, boynundadı, ğandal⁶⁸ ayağında
(*Caferî 1387/2010: 88 vd.*)

ĞOYMADILAR (Gazel)

Gédirdim eşğ ile didâr-ı yâre ğoymadılar
Édem bir azca uzağdan nezâre ğoymadılar

Meni **herim herenden** çı {artdılar eşige
Dönüb dalımca ba {ırdım dubare, ğoymadılar

Ürekde gizlin olan sözlerim dilimdeydi
Sözümü söyleyim ol serbedare ğoymadılar

Ço { istedim sepilim bağban ba {ışlarına
Doyunca belke ba {am **gülazere** ğoymadılar

Ne cürmüm olsa da vallah benim dilimdeymiş
Ki dillenenleri, dilsiz diyâre ğoymadılar

Ba {ırdı derdlere derman édirdi gizlince
Mene çatanda veli aşkâre ğoymadılar

---

⁶⁵ Çişgin: Duman, çiğ.

⁶⁶ Donguz: Domuz.

⁶⁷ Ğayğı: Kaygı.

⁶⁸ Ğandal: Zincir, pranga.

Tebibler gelib her derde bir deva yazdı
 Buu eşğ derdine bir rah-ı çâre goymadılar

Élimde “Şé’r-i Sepid” hökümran olan günden
 Ğeel şehidlerini gül mezare goymadılar

Başımı dare çekende su istedim ancağ
 Bir a getirdiler amma gerare goymadılar

Soruştular nedî arzın bu â{erin lehze
 Dönüb nigâre édirdim işare goymadılar

Ğezelde “Sadıĝî”den sıbget almağ isterdim
 Çalib **sovtu** dédiler “çek kenare” goymadılar

Yazanda bu ĝezeli “Caferî” ĝan aĝlırdı
 Ki şé’rini **herem-i** “Şehriyâre” goymadılar
 (Caferî 1387/2010: 92 vd.)

SEFERÇİLER

*Seferçiler siz, sefere gédende
 Ğemli başıb ğelbimi ğan édende
 Ğönlüm ğuşu, çırpınanda bedende
     Ğemli ğelbim bulut kimi dolmuşdu
     Rengimdeki yarpağ sayağ, solmuşdu*

*Seferçiler, aşır bu ne seferdi
 Yavaş gédin indi, yollar şeterdi
 Ğünlerimiz, birbirinden béterdi
     Çoş ğorşuram ğeza sizi tovlaya
     Nâşi ovçu “Behzad”ımı ovlaya!*

*Seferçiler “Ğozlu” yolu uağdı
 Dövre beri dağdı, daşdı, bulağdı
 Ğölulular Behad size ğonaşdı
     Ğözetleşin dam üstünden düşmesin
     Dağ su açıb el ayağı pişmesin*

*Seferçiler siz Ğozlu’da, ğalanda
 Behzadımı ğucağta alanda
 Mehebbetle ğol boynuna salanda*

*Men de burdan ğucağımı açırdım
Behad d yib kende teref ğaçırdım*

*Sefer iler siz Ğozlu'da gezende
Ağbulağ'da, Ağsuvağ'da⁶⁹  zende
Ayrılığa tab  leyib d zende
Men du burda, eksivize ba ıtram
Terhin  ekib,  st ne reng ya ıtram*

*Sefer iler talan yurdun⁷⁰ ğar aldı
Bahar k cdi, g ller a dı saraldı
G z m yolda, ğaldı, ğaldı, ğaraldı
G z m yolda ağlar ğalan, canım vay!
Vay sinesi dağlar ğalan, canım vay!*

*Sefer iler d nya b t n yalandı
 m r k cdi heder oldu talandı
 rek ğemle doldu, da dı, calandı
Bir terefden  ean geldi bağ  ste
Bir terefden dağ ğoyuldu dağ  ste*

*“K lteke”de, day kel teke g r nm r
Day  ik r ci ov dalınca s r nm r
Ğızıl  uğ uur⁷¹ ya ıl dona b r nm r
Ne Memed ğaldı kentde ne S l yman
Bir idde Ğum s vdi, bir idde T hran*

* er enbedi tek ota da ğalmı dım
Sovğatu  rt k  ste salmı dım
Gelmegizi nezerimde almı dım
G n ğaraldı gelmegivi g c oldu
D dim Allah! Sefer iler n coldu?*

⁶⁹ Ağsuvağ: Ğozlu'da bir yer adı.

⁷⁰ Talan Yurdu: Ğolu'da bir  ayır.

⁷¹ Ğızıl  uğ ur: Ğolu'da bir  ayır.

*Siden sora tek oturub ağlaram
 Ğem defterin, héy açaram, bağlaram
 ¾atirele ğemli ğelbi dağlaram
 Sallam yâda, Behzadımın sözlerin
 Demir vurub parçalanan gözlerin*

*Sizden sora benim günüm ğaradı
 Ğara günüm. **Sedderihe çâradı!**
 Téz ğayıdın, Tahar'ım⁷² âvâredi
 Ağır uşaq teklige tab éylemez
 Bu seferi ölmeg hésab éylemez*

*Siden sora dönergeden, dönmüşem
 Şem' tekin dilden yanıb, sönmüşem
 Men de ölüm yođđuşunu çönmüşem
 Bir an çekmez men de gellem yanıza
 Özüm görrem neler geldi canıza*

*Seferçiler, ürek gelib nevâye
 Felek meni salıb renc u belaye
 Kime déyim kimden édim ğilaye
 Felek benim az yaşamış yaşıma
 Günde bir yol bela getdi başıma*

*Seferçiler, ğemli ğelbim dolubdu
 ¾ezan vurub güllerimiz solubdu
 Allah bilir mene neler olubdu
 Zaman döndü ağ günlerim ğaraldı
 Ğızıl gülüm açmamışken saraldı*

*Üregimde bir ğemim var dağ kimi
 Dağa salsam dağ eriyer yağ kimi
 Rengim solub saralıb yarpağ kimi
 Üreg sözüm héç biri kâme yétmez
 Seferçiler évden çıkar ğéyítmez*

---

⁷² Şairin oğlu.

Dayıngil de bir sefere gédiler
Gétmeğlige çoşlu şetab étdiler
Gördüz ne téz metlebine yétdiler

